

شابک	:	۸۰۰۰ ریال ۶-۷-۹۴۳۴-۶۰۰-۹۷۸:
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۴۸۷۴۳۳
عنوان و نام پدیدآور	:	معلم مهربان/گردآورندگان: اکرم عزتی قادریان مریم سادات سیدآقامدنی؛ فرشته معماریان
ویراستار	:	فاطمه جعفریان.
مشخصات نشر	:	تهران: بیان مهربان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۱۱۲ ص.؛ مصور (رنگی)، جدول (رنگی).
موضوع	:	قرآن -- راهنمای آموزشی
موضوع	:	قرآن -- قرائت -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع	:	تکنولوژی آموزشی
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۱۰۷
رده بندی کنگره	:	BP۷۲/۵/ع۴م۱۳۹۳
سرشناسه	:	عزتی قادریان، اکرم، ۱۳۵۸-، گردآورنده
شناسه افزوده	:	سیدآقامدنی، مریم سادات، ۱۳۶۶-، گردآورنده
وضعیت فهرست نویسی	:	معماریان، فرشته، ۱۳۴۵-، گردآورنده فیبا

 انتشارات بیان مهربان WWW.BAYANMEHRABAN.IR	
نام کتاب: معلم مهربان	
تحقیق و پژوهش: واحد آموزش بیان مهربان	
گردآورندگان: اکرم عزتی قادریان / مریم سادات سیدآقامدنی	
کارشناس طرح درس: فرشته معماریان	
ویراستار: فاطمه جعفریان	
طراح و صفحه آرا: هانیه رسولی	
ناشر: بیان مهربان	
آدرس: تهران، شهرزیا، خ قدس، مجتمع قصر صدف	۰۹۳۹۱۰۹۰۷۳۹
نوبت چاپ: اول / بهار ۱۳۹۳	
قیمت: ۸۰۰۰ تومان	تیراژ: ۵۰۰۰

کلیه حقوق بسته آموزشی (حروف، صداها، علامت ها) برای ناشر محفوظ است.

مرکز بخش بسته آموزشی (حروف، صداها، علامت ها): ۰۲۱-۴۴۱۱۸۰۲۰

۰۹۳۹۱۰۹۰۷۳۹

فهرست مطالب	
۷	مقدمه
۱۲	طرح درس نرم افزاری مناسب در تکنولوژی آموزشی
۱۹	فصل اول: شهر قرآنی و شناخت حروف الفبای قرآنی
۲۳	بخش ۱: شکل حروف قرآنی
۲۶	بخش ۲: اسم حروف قرآنی
۲۹	بخش ۳: معانی حروف قرآنی
۳۰	فصل دوم: «حركاتها» حرکات ها
۳۱	تاریخچه حروف گندی قرآنی
۳۳	بخش ۱: فتحه «اَ» و الف ممدی «آ»
۴۲	بخش ۲: کسره «اِ» و یاء ممدی «آی»
۴۸	بخش ۳: ضمه «اُ» و واو ممدی «آو»
۵۶	فصل سوم: علامت ها
۵۷	بخش ۱: سکون
۶۳	بخش ۲: تشدید
۶۸	بخش ۳: تنوین
۷۴	بخش ۴: مد
	وقف
۸۷	حروف ناخوانا
۱۰۱	اشباع
۱۰۴	علم تجوید
۱۰۶	بخش ۱: تلفظ صحیح مخارج و صفات حروف

مقدمه

حمد و ستایش خدای مهربان را که قرآن کریم را برای هدایت بندگان نازل فرمود، و سلام و صلوات بر بنده برگزیده اش حضرت محمد مصطفی (ص) که این امانت الهی را به ما رسانید و خود بهترین الگو در عمل به آن کتاب کریم می باشد، و سلام بر آقا، ناطق حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) و همسر گرامی ایشان کوثر ولایت حضرت فاطمه زهرا (ع) فرزندان طاهرش، به ویژه حضرت بقیه الله الاعظم مهدی موعود (عج) و نائب برحق ایشان حجت الله خامنه ای حفظه الله تعالی و با عرض سلام و ارادت به شما خواننده گرامی :

قرآن کریم کتابی پر خیر و برکت و سراسر نور و کلام زیبای الهی است، تا ما را به راه سعادت و به سوی بهشت رهنمون سازد. بنابراین بر هر مسلمانی لازم است که بر این حبل المتین الهی که تأمین کننده سعادت دنیا و آخرت است، چنگ زند، از محتوای این کتاب آگاه شود و در عمل به آن کوتاهی نکند.

باید دانست که نخستین قدم برای رسیدن به این هدف و استفاده از این منبع فیض الهی، آشنایی با قرائت صحیح و روان این کتاب مقدس می باشد که یکی از بارزترین عبادت ها است. در قرآن کریم و سخنان پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) علاوه بر تأکید به قرائت قرآن، به

« رعایت آداب قرائت » نیز سفارش شده است ، که یکی از آداب قرائت قرآن طبق روایات ، ترتیل خوانی (عربی و فصیح) خواندن قرآن کریم است .

در کتاب شریف اصول کافی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است که فرمودند:

اقْرَءُوا الْقُرْآنَ بِاللَّحَنِ الْعَرَبِ وَأَصْوَاتِهَا وَإِيَّاكُمْ وَلُحُونِ أَهْلِ الْفِسْقِ وَأَهْلِ الْكِبَائِرِ فَإِنَّهُ سَيَجِيءُ مِنْ بَعْدِي أَقْوَامٌ يُرْجِعُونَ الْقُرْآنَ تَرْجِيعَ الْغِنَاءِ وَالنُّوحِ وَالرَّهْبَانِيَّةِ لَا يَجُوزُ تَرَاقِيَهُمْ قُلُوبُهُمْ مَقْلُوبَةٌ وَقُلُوبٌ مَنْ يُعْجِبُهُ شَأْنُهُمْ.

« قرآن را با لحن ها و آواز عرب بخوانید ، و از لحن فاسقان و گنهکاران دوری کنید ، زیرا پس از من مردمی بیایند که قرآن را در گلو بچرخانند ، مانند خوانندگی و نوحه خوانی و خواندن کشیشان ، که از گاهی آن ها نگذرد (یعنی مقبول درگاه خداوند واقع نگردد) دل های ایشان وارونه است ، و هر که از آن ها برشش آید نیز دلش وارونه است . »

الکافی (ط - ۱۱) لامینه ج ۲ / ص ۶۱۴ / باب ترتیل القرآن بالصوت الحسن

و حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نیز از پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله چنین نقل می کند :

« تَعَلَّمُوا الْقُرْآنَ بِعَرَبِيَّتِهِ » و آن به صورت عربی آن پیامورید . بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۱۱

بنابراین باید توجه داشت که مخرج لهجه در آموزش روخوانی قرآن بسیار مهم است . منظور از لحن عربی همان لهجه است که باید قرآن را با همان لحنی که نازل شده است بخوانیم یعنی قرآن کریم را بصورت ترتیل با لهجه عربی بخوانیم .

اما با همه ی این سفارش ها هنوز عده ای نمی خواهند در این رابطه هم تلاشی نمی کنند ، و به کیفیت قرائت قرآن دقت نمی کنند ، در حالی که می توان با کمی سعی و همت و تلاش و صرف مقداری وقت به این امر دست یافت .

اما با توجه به وضع نه چندان راضی کننده آموزش روخوانی قرآن با لهجه عربی در کشور و با وجود انتشار کتاب های متعدد ، هنوز در صد بالایی از مردم خصوصاً جوانان ، قرآن را خواندن روان کتاب خدا با لهجه عربی نیستند .

بنابراین اگر بخواهیم ضعف آموزش روخوانی را در سه عنصر مربی ، قرآن آموز و روش آموزشی بررسی کنیم ، متوجه خواهیم شد از آن جایی که مواد آموزشی ، اصولاً ثابت است و قرآن آموزان نیز قادر به یادگیری هستند ، پس چاره ای نیست جز این که بپذیریم علت ضعف و کاستی در امر آموزش روخوانی قرآن با لهجه عربی ، متوجه مربی و روش آموزشی او است .

مشکل متداول و مهم دیگر در کشور ما ، فارسی بودن لهجه قرآن است ، زیرا قرآن آموز پس از طی نمودن آموزش روخوانی ، یک بار قرآن را به صورت فارسی می آموزد و در مقاطع بالاتر تحصیلی باید در دوره ی دیگری به نام دوره تجوید ، به اصلاح ساختار مخارج حروف و قواعد تجویدی و لحنی

خود بپردازد که چنین امری خود موجب اتلاف انرژی مریی و قرآن آموز است.

بنابراین برای این که قرآن آموز از ابتدا قرآن کریم را با لهجه عربی یاد بگیرد، باید بیشتر او را در محیط هایی با لحن عربی قرار بدهیم. اما از آن جایی که همه مرییان قرآن همانند مرییان زبان های دیگر مسلط به مکالمه زبان موردنظر نیستند و در کلاس نیز با لحن عربی قرآن نمی خوانند، پس لازم است مدرسان محترم قرآن علاوه بر این که حداقل خود مسلط به قرائت قرآن با لهجه عربی باشند، قرآن آموز را نیز به گوش دادن و تکرار و تقلید تلاوت ترتیل اساتید بزرگ قرآنی آن هم در قالب حفظ سوره های کوچک تشویق نمایند. زیرا یکی از راه های برقراری انس دائمی با قرآن و نیز تثبیت لهجه عربی در قرآن آموز، حفظ آیات نورانی قرآن است. چرا که حافظ قرآن برای حفظ آیات و سوره ها، خود را مقید به تکرار و مرور دائمی آیات می داند که در این صورت به طور غیر مستقیم او را به محو لهجه عربی قراردادده ایم.

به عبارت دیگر آنچه مهم است، عمل کردن به قواعد و مفاهیم تنوری می باشد و تا وقتی که شخص نتواند تمام نکات آموزشی را به خوبی تلفظ کند، در حقیقت روخوانی و تجوید را فراموش کرده است، حتی اگر در مقام قاری تنویر کلاماً قواعد و فرمول ها را بداند، ولی ما می توانیم با تشویق شاگردان به حفظ سوره های کوچک، خیلی آسان و سریع به این امر دست پیدا کنیم. کیفیت آموزش عربی خوانی در روش تحقیق روخوانی و تجوید و حفظ سوره ها، دارای ثبات بسیار بالایی می باشد و به عنوان یک مکمل و وسیله مناسب در آموزش مورد استفاده قرار می گیرد. با این روش قرآن آموز سعی می کند راه درست ادا کردن حروف، کلمات و... را از راه گوش بشنود و در هنگام تکرار و تمرین برای حفظ سوره ها، لهجه عربی را خوب یاد بگیرد. پس در روش عربی خوانی (ترتیل) به مرییان محترم قرآن که با روش های دیگر کار می کنند، جداً توصیه می شود که از تقلید و تکرار قرائت ترتیل اساتید بزرگ قرآن آن هم در غالب حفظ سوره های کوچک غفلت نکنند، چرا که در غیر این صورت آموزش ترتیل خوانی بسیار سخت می شود و به نفعی ترجیح می دهد که قرآن را با لحن فارسی آموزش دهد.

تدریس، فعالیتی تعاملی، منظم و هدفمند بین معلم و دانش آموز است که به منظور تسهیل در امر یادگیری صورت می گیرد. و معلم کسی است که می تواند ذائقه دانش آموز را شیرین کند و با پرسش بر اساس آموزه های قبلی، باعث تفکر در دانش آموز شود.

بدیهی است که در آموزش قرآن با لحن عربی، نمی توان با تمام دانش آموزان به یک شکل روبرو شد، مغز انسان توان پذیرش موضوعات ذهنی را به صورت مداوم ندارد، و یکنواختی مطالب آموختنی و فضای کلاس موجب ملال و خستگی در دانش آموز می شود، لذا لازم است معلم در نوع تدریس خود تنوع ایجاد کند و برای آموزش قرآن آموزانی که در سطوح پایین سنی قرار دارند،

از تعاریف صرف و به عبارتی بیان مطالب به صورت ذهنی و فرمولی خودداری نماید، زیرا نیاز آن‌ها به تحلیل عقلی برای فهمیدن مطالب، باعث کندی در روند آموزش و دلسردی قرآن آموز می‌شود. امروزه فضای یادگیری، برخلاف عقاید ما در گذشته تغییرات بسیار چشمگیری داشته است. از این رو شناخت و فراگیری روش‌های مختلف تدریس و نقش وسایل کمک آموزشی غیر قابل انکار است. در صورت وجود امکانات کمک آموزشی، استفاده از آن‌ها در بالا بردن کیفیت آموزش و سرعت دادن به روند آموزش تأثیر بسیار مثبتی دارد و جزء ضروری‌ترین نیازهای یک مربی موفق قرآن است. طرح درس یکی از ابزارهای مناسب و کارآمد نرم افزاری در زمینه تکنولوژی آموزشی است که در خدمت آموزش صحیح قرار می‌گیرد و یادگیری را آسان می‌کند و تکلیف معلم و دانش‌آموز را از ابتدای تدریس تا انتهای آموزش به خوبی و با صراحت مشخص می‌کند.

طرح درس عبارتست از برنامه ریزی و سازمان دادن به مجموعه فعالیت‌هایی که معلم در ارتباط با هدف‌های آموزشی، محتوای درس و توانایی‌های دانش‌آموزان برای مدت زمان مشخص تدوین می‌کند. با طرح درس معلم احاطه کامل و تسلط لازم را در درس پیدا می‌کند و فعالیت‌های ضروری آموزشی را به ترتیب و مراحل و زمان‌های مشخص به شیوه‌های منطقی پیش می‌برد تا با تنظیم اوقات کلاس، انتخاب روش‌های مناسب و تهیه وسایل آموزشی از ایجاد بی‌نظمی در کلاس جلوگیری نماید.

طرح درس را نباید به عنوان یک مقوله تئوریک به حساب آورد، و به راحتی از کنار آن گذشت، لذا با یاری خدای متعال در کتاب حاضر، جهت بهبود کیفیت آموزشی و ارتقای سطح یادگیری برای هر بخش طرح درسی جداگانه گردآوری شده است.

قابل ذکر است که مطالب موجود در کتاب حاضر برگرفته از مهم‌ترین نکته‌های تدریس روخوانی و تجوید کتاب‌های اساتید بنام کشور می‌باشد که در سال‌های گذشته و برای آموزش بهتر بسته آموزشی (حروف، صداها، علامت‌ها) جمع‌آوری گردیده است.

از مزیت‌های تدریس با کتاب معلم بهرگان و بسته آموزشی (حروف، صداها، علامت‌ها) این است که فهم مطالب را آسان نموده و نیز باعث تثبیت درس در ذهن قرآن آموز می‌گردد. زیرا با ارائه پرسش و تمرین در طول درس جهت یافتن اشکالات دانش‌آموزان در قالب بازی‌های متنوع با بسته آموزشی می‌توان در هر جلسه از قرآن‌آموزان یک ارزیابی نسبت به تسلط بر موضوعات درسی به عمل آورد. به این ترتیب با تنوع در آموزش و ایجاد انگیزه، علاقه و توجه و دقت قرآن آموز نسبت به موضوع درس بیشتر جلب می‌شود و کلاس در فضایی کاملاً فعال به صورت مشارکتی و دو طرفه پیش می‌رود و قرآن آموز در محیطی شاد همراه با بازی، درس را راحت‌تر به خاطر می‌سپارد و از حفظ کردن طوطی‌وار بی‌نیاز می‌شود و مطالب را به نحوی شایسته تدرک می‌کند.

هدف اصلی در طراحی بسته آموزشی (حروف، صداها، علامت ها) و گردآوری این کتاب که به همراهی و حمایت اساتید قرآنی صورت گرفته است. ارائه راهکارهای بسیار عملی و توصیه های مفید برای کسانی است که در آموزش قرآن نقش مؤثری دارند و به دنبال کسب مهارت ها و روش های جدید و آسان و سریع می باشند.

بی شک این مجموعه مانند هر اثری دیگر، خالی از عیب و نقص نیست از این رو مشتاقانه پذیرای نظرات شما دوستان عزیز و گران قدر فرزانه هستیم .

امیدواریم این کتاب حداقل نقش کوچکی در پیدا کردن راهی جهت آموزش قرآن با لهجه عرب در تمام مدارس کشور ایفا کند و شما عزیزان را در امر آموزش برای رسیدن به اهدافتان یاری نماید. در آخر از تمام کسانی که ما را در گردآوری این مجموعه یاری کرده اند کمال قدردانی و تشکر را داریم.

www.ketab.ir

طرح درس نرم افزاری مناسب در تکنولوژی آموزشی

تکنولوژی به معنای دانش نحوه انجام هر امری به صورت ماهرانه می باشد که چنین تعریفی پاسخ بسیاری از مشکلات در امر آموزش است، یعنی این که بدانیم آموزش در هر شرایط خاص و برای هر شاگرد خاص چگونه باید انجام شود.

هدف از تکنولوژی آموزشی یادگیری عمیق تر، پایدارتر و مؤثرتر است. زیرا تکنولوژی آموزشی با بهبود فرایند یاد دهی یاد گیری باعث کاهش زمان یادگیری و افزایش کیفیت یادگیری می شود. تکنولوژی آموزشی از ۳ بعد سخت افزاری، نرم افزاری و مشکل یابی تشکیل شده است:

بعد نرم افزاری:

بعد نرم افزاری بر کاربرد روش های طراحی، ابزار ارزشیابی کل فرایند تدریس تاکید دارد و مهارت های برنامه ریزی، طراحی تدریس، روش ها و تکنون تدریس و تهیه منابع آموزشی را مورد توجه قرار داده است.

بعد سخت افزاری:

به استفاده از وسایل سمعی بصری با توجه به تاثیر آن ها بر یاد گیری و آموزش تاکید دارد. (رایانه، لوح های فشرده آموزشی، ابزارهای کمک آموزشی و ...)

بعد مشکل یابی:

تاکید بر یافتن مشکلات یادگیری فردی و همچنین یافتن مشکل اجزاء تمام آموزشی (اجزاء اصلی شامل نرم افزارها و سخت افزارها) می باشد.

تعاریف بسیاری در مورد تکنولوژی آموزشی وجود دارد، اما به طور خلاصه می توان گفت: تکنولوژی آموزشی روشی است منظم برای طراحی، اجرا و ارزشیابی فرایند تدریس و یادگیری به منظور فراهم آوردن شرایط آموزش موثر.

طرح درس یکی از ابزارهای مناسب و کارآمد نرم افزاری در زمینه تکنولوژی آموزشی است که در خدمت آموزش صحیح قرار می گیرد و یادگیری را آسان می کند و تکلیف معلم و دانش آموز را از ابتدای تدریس تا